

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Okuma Metinlerinin Kültür Aktarımında Kullanımı ve Metin İşleme Sürecine Uygunluğu

Anar Babzhanova

Doctorate Student, International Burch University, Sarajevo/Bosnia and Herzegovina,

anar.babzhanova@stu.edu.ba, <https://orcid.org/0000-0002-4698-2869>

Prof. Dr. Cemal Özdemir

SDU University - Kazakhstan, cemal.ozdemir@sdu.edu.kz

Shinawatra University – Thailand - ORCID NO: 0000-0002-1166-3083

Özet

Yabancı dil öğretiminde, sadece dil bilgisi değil, aynı zamanda kültür öğretimi de hedeflenmelidir. Seçilen metinlerin hem dil öğrenimi hem de kültürel öğrenimi kolaylaştırması ve öğrencilere dil öğretimi sevdirmesi önemlidir. Türkçeyi ve Türk kültürünü öğretmek için öğrencilerin Türk kültürünü anlatan metinleri okuması ve bu metinlerdeki kültürel unsurları yazılı ve sözlü olarak başkalarına aktarmaları, bu kültürel unsurları bilip sahiplenmelerini sağlar. Kullanılan metinler, kültürel öğeleri içermeli ve öğrencilere Türk kültürünü öğretmeye yönelik olmalıdır. Yabancılar Türkçe öğretiminde Türk kültürünün doğru bir şekilde aktarıldığı okuma metinlerine yer verilmelidir. Çünkü her dil kendi mantığı içinde öğretilir. Bu araştırmanın amacı kültür aktarımı için metin kullanımının önemini ve gerekliliğini ele almaktır. Bu doğrultuda nitel araştırma çerçevesinde durum çalışması yapılarak araştırma ortaya konulmuştur. Araştırmanın oluşmasında *Anadolu'da Düğün*, *Türk Bilezikleri*, *Sultan Ahmet Camisi* ve *Ayasofya* isimli metinler seçilmiş ve yabancılar Türkçe öğretimi esnasında kültür aktarımı açısından incelenmiştir. Araştırma neticesinde seçilen metinleri okuyan yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türk kültürüyle, örf ve adetleriyle tanışacağı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, metin kullanımı, kültür aktarımı, kazanımlar, metin işleme süreci

Abstract

In foreign language teaching, not only grammar but also cultural teaching should be targeted. It is important that the selected texts facilitate both language learning and cultural learning and make students love language teaching. In order to teach Turkish and Turkish culture, students should read texts that describe Turkish culture and convey the cultural elements in these texts to others in written and oral form, which allows them to know and embrace these cultural elements. The texts used should include cultural elements and should be aimed at teaching Turkish culture to students. Reading texts that accurately convey Turkish culture should be included in teaching Turkish to foreigners. Because each language is taught within its own logic. The purpose of this research is to address the importance and

necessity of using texts for cultural transfer. In this direction, a case study was conducted within the framework of qualitative research and the research was presented. In the formation of the research, the texts named *Wedding in Anatolia*, *Turkish Bracelets*, *Sultan Ahmet Mosque and Hagia Sophia* were selected and examined in terms of cultural transfer during the teaching of Turkish to foreigners. As a result of the research, it was determined that students who read the selected texts and learn Turkish as a foreign language will be introduced to Turkish culture, customs and traditions.

Key words: Teaching Turkish as a foreign language, Turkish language, text usage, cultural transfer, achievements, processing of text process

GİRİŞ

Günümüzün küreselleşen dünyasında kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle dünya küçük bir köy haline gelmiştir. Bununla birlikte insanlar farklı yerleri ve kültürleri tanımak istemiş ve ana dilden başka bir de farklı milletlerin dillerini öğrenme merakı doğmuştur. Kültürlerin birbirlerini bu denli etkilediği bir dünyada Türkçe de yabancılar tarafından çok öğrenilen diller grubuna girmiştir (Uysal ve Özdemir, 2023). Yabancılar Türkçe öğretimi sadece bir dil öğretim süreci değildir ve bu şekilde de olmamalıdır. Dil taşıdığı değerlerle bir bütünlük arz etmektedir. Dilin taşıdığı değerlerin içinde önemli unsurlardan bir tanesi de kültürel değerlerdir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürel içerikli metinlerin seçimi ve kullanımı, dil eğitimi yoluyla Türk kültürünün aktarımının etkili bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacaktır. Günümüzün dil eğitimi, dil becerisi gelişiminin önemli bir bileşeni olarak kabul edildiğinden metinleri okumaya ve anlamaya büyük önem vermektedir. Okuma metinlerini kullanmak, öğrencilerin yalnızca dillerini geliştirmelerine yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda onları farklı kültür ve bakış açılarıyla tanıştırmaya da yardımcı olur. Dolayısıyla metinleri okumak Türkçe öğrenmenin temel unsurudur ve öğrencilerin entelektüel gelişimine katkıda bulunur. Dil öğretimi esnasında öğretmenler o dile ait olan kültürel unsurları çok farklı yollarla öğrencilere aktarabilir. Aslında dil öğreticisi olan öğretmen kültürün asıl taşıyıcısıdır. Bununla birlikte kullanılan kitaplarda yer alan görseller ve metinler, öğretmenin derste kullandığı materyaller kültürün aktarılmasında farklı bir önem taşımaktadır.

Problem Durumu: Bu çalışmada yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan metinler ve bu metinlerin kültür aktarımındaki rollerine ait durum ele alınacaktır. Çalışmada, kültür aktarımı için

seçilecek okuma metinlerinin özelliklerine, metinleri işleme süreçlerine dair problemlerin çözümüne yönelik araştırma yapılacaktır.

Metin Seçiminin Önemi

Kültür aktarımında metinlerin seçimi, dil öğretiminde büyük bir rol oynamaktadır. Metinlerin seçimi, hem kültürel değerlerin aktarımını hem de dil öğrenimini destekleyecek şekilde yapılmalıdır. Seçilen metinlerin, dil öğretimi ve kültür öğretimi açısından uygun olması gerekmektedir. Her metin dil öğretimi için etkili olmayabilir; bu nedenle, metinlerin öğrencilere dil öğrenimini sevdirecek ve kültürel değerleri aktaracak şekilde seçilmesi önemlidir. Bu yaklaşım, öğrencilerin derse olan ilgisini artırmakta ve dil öğrenimini daha keyifli hale getirmektedir. Edebiyat, kültürün aktarımında önemli bir araçtır. Edebi metinler, bireylerin estetik yönlerinin gelişimine katkıda bulunur ve kültürel kimliklerini pekiştirir. Bu nedenle, edebi metinlerin seçimi, öğrencilerin toplumsal ve kültürel değerlerini anlamaları açısından büyük bir önem taşımaktadır. Kültür aktarımında kullanılacak metin türleri arasında Halk Edebiyatı ürünleri, masallar, hikayeler ve şiirler gibi geleneksel unsurlar yer almaktadır. Bu tür metinler, Türk kültürünün zenginliğini yansıtır ve dilin doğal bir parçası olarak öğrencilerin kültürel değerleri benimsemelerine yardımcı olur. Metinlerin seçimi, dil öğretiminde kullanılan yöntemlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Örneğin, geleneksel öğretim yöntemlerinde belirli metin türleri tercih edilirken, modern yaklaşımlar daha çeşitli ve etkileşimli metinler kullanmayı hedeflemektedir. Bu durum, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine ve kültürel unsurları daha iyi anlamalarına olanak tanır. Kültür aktarımında metinlerin seçimi, dil öğretiminde hem kültürel değerlerin aktarımını hem de dil öğrenimini destekleyecek şekilde titizlikle yapılmalıdır. Bu süreçte, metinlerin içeriği, türü ve öğretim yöntemleri dikkate alınarak, etkili bir öğrenme ortamı sağlanmalıdır.

“Seçilecek metnin içerdiği konu, öğrencinin ilgilerine, yaşama ilgili deneyimlerine uygun olmalıdır. Kültürler arası bildirişimi gerçekleşmesi için kişinin karşılaştığı kurmaca dünya ve kişilerle bağlantılar kurabilmesi, oradaki duygu ve düşünceleri paylaşabilmesi ancak kişinin ön bilgilerinden yararlanmasıyla olanaklıdır” (Dilidüzgün, 1995, s.57). Aynı zamanda “Türkçe eğitimi ve öğretimi de bir dil öğretimi ve eğitimi olduğu için metinler merkezinde gelişen bir öğretimdir. Okuma metinlerinin niteliği ve öğrenme-öğretme sürecinde nasıl kullanıldığı Türkçe söz varlığının anlamlandırılarak öğretimi için vazgeçilmez bir gerekliliktir.” (Şimşek, 2017, s.211)

Metinlerin metinler arası anlam kurmaya olanak vermesi, okul dışında karşılaşılabilecek metinlerle ilgili bir hazır bulunuşluk sağlaması ve bireyi hayata hazırlaması gerektiği söylenebilir (Gürsoy, Moralı ve Göçer, 2022).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi giderek yaygınlaştığı için ve kaliteli öğretim materyallerine olan ihtiyaç da aynı doğrultuda artmaktadır. Türkçe ders kitapları öğrencilere dili okuyup öğrenmeleri için gerekli metinleri sunarak öğrenme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Okuma metinleri oluşturmak, öğrencilerin ihtiyaçlarının analiz edilmesini, Türk kültürünün ve söz varlığının özelliklerinin dikkate alınmasını gerektirir. Metinlerin ve bunları incelemek için doğru yöntemlerin seçimi, öğrencilerin dili daha iyi anlamalarına ve dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Kültür Aktarım Aracı Olarak Metinler

Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinleri, tüm dil öğrenme becerilerine malzeme sağlaması yönüyle önemli bir yere sahiptir (Barış ve Özdemir, 2021). Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımı için nasıl kullanıldığı üzerinde önemle durulması gereken konuların içinde yer almaktadır. Dil öğrenenler, sadece dilin yapısını öğrenmekle kalmazlar, aynı zamanda dilin konuşulduğu toplumun kültürel arka planını da anlamaya başlarlar. Bu da dilin daha anlamlı ve etkili bir şekilde kullanılmasına olanak tanır. Metinler aracılığıyla kültürel farkındalık kazandırma süreci, öğrencilere sadece dilin yapılarını öğretmekle kalmaz, aynı zamanda onlara dilin nasıl ve ne zaman kullanılması gerektiğini, belirli sosyal ve kültürel bağlamlarda nasıl davranılması gerektiğini de öğretir. yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinler, dil öğrenimini desteklerken aynı zamanda kültürel bilgi aktarımını da sağlar. Bu sayede, öğrenciler sadece Türkçeyi öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda Türk kültürünü de daha iyi anlar ve içselleştirirler. Bu sebeplerle dil öğretiminde kültürel unsurların dil öğrenenlere nasıl etkili bir şekilde aktarılabilceğini incelemek farklı açılardan önemlidir.

Yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kültür aktarımı açısından ve temel dil becerilerinin gelişmesi için kullanılan metinlerin seçiminde dikkat edilmesi gereken birtakım unsurlar bulunmaktadır:

- a. Seçilen metinler öğrencilerin dil seviyelerine, yaşlarına uygun olmalıdır. Başlangıç seviyesindeki öğrencilere basit ve anlaşılır metinler sunulmalıdır.
- b. Türk kültürüne bakan yönüyle metinler, kültürel içerik açısından zengin olmalıdır.

- c. Kültürel değerlere aykırı öğelerin yer aldığı metinlere derslerde ve kitaplarda kesinlikle yer verilmemelidir.
- ç. Öğrencilerin ilgilerini çekecek metinler seçilmelidir. Öğrenci motivasyonu için bu farklı bir öneme sahiptir.
- d. Türk klasiklerine ait metinlerin verilmesi gayet yerinde olacaktır.
- e. Seçilecek metinler, dilin yanı sıra Türk toplumunun değerlerini, inançlarını, adetlerini ve yaşam tarzını da tanıtmalıdır.
- f. Görsel öğelerle desteklenen metinlere daha fazla yer verilmelidir.
- g. Metin öncesi, metin işlenmesi esnasında ve metin sonrasında yapılacak etkinliklere yönelik metinlerin uygun olması gerekmektedir.
- h. Metinler sınıf içi tartışmalara, yazma etkinliklerine, rol yapma oyunlarına veya grup çalışmaları gibi farklı öğretim yöntemleri ile desteklenebilecek şekilde seçilmelidir.
- ı. Türkçeyi yeni bir dil olarak öğrenenlere göre seçilen metinler kelime öğretimi açısından gereklilikleri karşılamalıdır.
- i. Metinler gereğinden fazla uzun olmamalıdır.
- j. Öğrencilerin dil becerilerini özellikle okuma becerisini geliştirmede yardımcı olurken aynı zamanda kültürel bilgi de sunmalıdır.
- k. Öğrencinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmedeki amacına uygun olmalı ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde oluşturulmalıdır.
- l. Metin içindeki cümleler birbiri ile bağlantılı olmalı aynı zamanda paragraflar da metin ile bir bütünlük oluşturmalıdır.
- m. Metinlerde yer alan kültürel öğeler öğrencilerin kendi kültüründe yer alan kültürel öğeler ile bazen benzerlik oluşturabildiği bazen de karşılaştırma yapabildiği özelliklere sahip olmalıdır ki öğrencilerde bu bilgiler daha kalıcı olabilsin.
- n. Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirecek özelliklere sahip olmalıdır.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Metinlerin İşlenme Süreçleri

Türkçe derslerindeki metin çalışmaları öğrencilerin iletişimsel yeterliliğini arttırmaktadır. Öğrencilerin metinleri anlama yetenekleri farklı yöntemler kullanılarak belirlenebilir. Metinlerin her kelimesinin tercüme edilmemelidir ve öğrenciler bu tür çeviri işleriyle sınırlandırılmama-lıdır. Bu şekilde yapılacak birebir çeviriler öğrencilerin bunalmasına sebep olabilir. Aynı zamanda onların motivasyonlarını azaltır ve düşünme yeteneklerini de sınırlar. Bu yüzden metinlerin işlenmesi sürecinde farklı yöntemler kullanmaya çalışılmalıdır.

Geleneksel eğitim yaklaşımları, öğrenciyi hala pasif bir bilgi alıcısı olarak konumlandırmakta ve bu durum, eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcı fikir üretme gibi becerilerin gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Özellikle sosyal bilimler, beşerî bilimler ve yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde, sosyal formların etkin kullanımına dayalı öğrenci merkezli ve hedef odaklı yaklaşımlar, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede ve onları aktif öğrenme sürecine katmada kritik bir rol oynamaktadır (Say ve Özdemir, 2024).

Metinlerin işlenmesi sürecinde de özellikle soru-cevap yöntemini kullanmak metne hakim olmanın çok rasyonel bir yoludur. Bazen soru öğretmen tarafından sorulup öğrencilerin katılımıyla cevaplanır, bazen de öğrencilerin kendisi soruyu sorup cevabını verir ancak öğretmenin doğrudan denetimi ve düzenli yerlere müdahalesi bu süreçte çok gereklidir.

Metin işleme sürecinde amaç, Türkçe öğretiminde öğrenci etkinliği sağlamak; öğrencilerin yabancı dil öğreniminde içsel motivasyonunu arttırmak olmalıdır. Bu bağlamda seçilecek metinler işlenirken öğrencilerin;

- a. İletişim becerisi türlerinin geliştirilmesi;
- b. Dil yeteneklerinin geliştirilmesi;
- c. İletişimsel durumların oluşturulması;
- ç. Öğrencinin bağımsız çalışma yollarının oluşturulması;
- d. Öğrencilerin yaratıcı yeteneklerinin geliştirilmesi gibi hedefler konulmalıdır.

Bu süreçte öğrencinin metni anlamasına ve dil becerilerini geliştirmesine yardımcı olmak gerekmektedir. Ancak iletişimsel yeterliliği geliştirme sürecinde dinleme, konuşma, okuma ve

yazma yöntemlerinin bir arada olması gerekmektedir. Türkçe öğretiminin ana yönlerinden biri okuma becerisinde ustalaşmak ve okuduklarını analiz etme yeteneği kazanmaktır. Türkçe öğretimi esnasında seçilen ya da kullanılan metinlerin işlenmesi 3 ayrı aşamada ele alınabilir:

a. Okuma öncesi süreç, b. Okuma sırası süreç, c. Okuma sonrası süreç

a. Okuma öncesi süreç: Metin çalışması ile dil daha hızlı öğretilir. Türkçe derslerinde ele alınan metin çalışmasının ön aşamalarında kullanılan en yaygın öğretim sıralaması şu şekildedir: Okuma öncesi etkinliklerin gerçekleştirilmesi, amaç ve hedeflerin belirlenmesi, önemli kavramların, terimlerin, yeni kelimelerin tanınması, önce edinilen bilgilerin güncellenmesi, sorular veya görevler aracılığıyla okuyucunun metnin konusu hakkında düşünmesinin geliştirilmesi, öğrencilerin motive edilmesi, metni okumadan önce metin hakkında düşünme becerisinin ve yeteneğinin geliştirilmesi.

Okuma öncesi süreçte birtakım yöntemlerle öğrencilerin metinlere ilgileri çekilir ve metinlerin anlaşılmasına yardımcı bilgiler ortaya konulur. Bu yöntemlerden bazıları: *Beyin fırtınası yapılması, sözlük çalışmalarının yapılması, metinle ilgili anlamsal ve içerik tahmin çalışmalarının yapılması, görsellerden faydalanarak metin hakkında konuşma faaliyetlerinin yapılması ve metin için hazırlanan soruların irdelenmesidir.*

b. Okuma sırası süreç: Etkili okuma aşamasındaki stratejilerin amacı, metni anlamak ve öğrenci tarafından yorumunu formüle etmek, okunan metnin içeriği hakkında hipotez kurmak, onaylamak/çürütmek, bağlamsal ve anlamsal tahminlerde bulunmak, nelerin ve nasıl olduğunu düşünmektir. Okuma sırasında uygulanacak bazı teknikler:

a. Bir daire içinde okuma (sırayla okuma)	b. Çiftler halinde okuma
c. Tanıdık bilgileri belirleme	ç. Yeni bilgileri tespit etme
ç. Farklı düşünmeye çalışma	d. Daha fazla öğrenmeye çalışma
e. Önceden verilen sorulara cevap arama	f. Okumayı duraklatarak metni tamamlatma
g. Metni tabloya ya da resme dönüştürme	
h. Hızlı ve çok hızlı okuma etkinlikleri yaptırarak hedeflenen bilgileri buldurmaya çalışma	

c. Okuma sonrası süreç: Bu süreçte amaç metni farklı durumlarda, formlarda ve alanlarda kullanmak ve onu diğer daha büyük faaliyetlerle birleştirmektir. Buradaki kısımda gerçekleştirilen stratejiler, okunan metnin özümsemesini, genişletilmesini ve aynı zamanda derinleştirilmesini amaçlamaktadır. Tartışma çalışmalarıyla da bilgiler kendi arasında ilişkilendirilir ve okuyucunun yorumu yazarın kastettiği anlam doğrultusunda ayarlanmaya çalışılır. Metnin anlaşılıp anlaşılmadığının ölçüldüğü bölüm burasıdır. Bu sebeple metin hakkında yeni bilgilerin ortaya çıkarılması, yanlış bilgilerin düzeltilmesi, doğru bilgilerin pekiştirilmesi bu süreçte gerçekleşir. Sıralanan bu çıktıların oluşması amacıyla da bazı etkinlikler gerçekleştirilebilir. Bunlar:

- a. Metinle ilgili hazırlanan sorular cevaplanabilir
- b. Metnin daha iyi anlaşılmasını sağlayacak basit seviyede sorular cevaplanabilir (Kim? Ne zaman? Nerede? Nasıl? Ne yaptı? vb.)
- c. Metnin özetlenmesi ve gerekli açıklamalar yapılabilir
- ç. Öğrencilerin metni daha farklı nasıl yazabilecekleri sorulabilir
- d. Olayların nedenleri açıklanmaya çalışılabilir
- e. Metin içinde bazı noktalar belirlenerek öğrencilerin o konu hakkında neler düşündükleri sorulabilir
- f. Metinle ilgili öğrencilerin kendi soruları hazırlatılabilir ve bunu diğer öğrencilere sormaları sağlanabilir
- g. Okunan metinle ilgili tartışma ortamları oluşturulabilir ve farklı görüşleri paylaşmaya öğrenciler teşvik edilebilir
- h. Okunan metin sözlü ya da yazılı olarak öğrencilere özetletilebilir
- ı. Metinde geçen kültürel öğelerin öğrenciler tarafından bulunması istenebilir.

Burada yapılabilecek etkinlikler, metinlerin sadece dil bilgisi öğretiminde değil bununla beraber öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede ve Türk kültürüne karşı bilgilerini artırmada da kullanılabileceğini de göstermektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın oluşmasında nitel veri toplama desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel veri toplama desenleri, sosyal ve beşerî araştırmacıların veri toplama süreçlerini yönlendiren önemli çerçevelerdir. Bu desenlerden bir tanesi olan durum çalışması ise; güncel bir olayı inceleyerek detaylı bir analizle nasıl ve niçin sorularıyla veriler toplamayı amaçlayan bir nitel araştırma desenidir (Berg, 2001). İngilizcede “case study” olarak isimlendirilen bu çalışma gerçek bir durumun kendi doğal ortamında araştırılmasıdır. Bu çalışmalarda durum ifadesi Meriama (2015)’a göre bir olayın ve sosyal birimin bütüncül ve yoğun bir şekli olarak tanımlanırken, Creswell (2013)’e göre bir veya birden fazla durumun derinlemesine incelenmesi olarak tanımlamaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan kültürel değere sahip tüm metinler oluştururken; örnekleme ise *Türkçe 100 Metin* (Babzhanova, 2021) isimli eserden seçilen kültürel değere sahip *Anadolu’da Düğün*, *Türk Bilezikleri*, *Sultan Ahmet Camisi* ve *Ayasofya* olmak üzere 4 metin oluşturmaktadır. Örneklem seçimi, araştırmanın amacına, konusuna ve yöntemine bağlı olarak değişebilmektedir. Araştırmalarda hedeflere en uygun örneklemin seçilmesi önemlidir. Bu çalışmada da metinlerin seçiminde amaçlı örnekleme (purposive sampling) yöntemi kullanılmıştır. Belirli bir durum çerçevesinde çalışıldığı için bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Böylece çalışmada analiz edilmek istenen durumu en iyi şekilde temsil edecek örnekleme elde etmek amaçlanmıştır. Durum çalışmalarında, araştırmacı belirli bir olayı incelemek istediğinde, ilgili durumları temsil eden bir örneklem seçmesi bu açıdan önem arz etmektedir (Creswell, 2013).

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada kullanılan veriler, Literatür-Kaynak Taraması, Belge Taraması/Doküman Analizi veri toplama teknikleri kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin sunulması amacıyla *Türkçe 100 Metin* (Babzhanova, 2021) isimli eserden seçilen kültürel değere sahip *Anadolu’da Düğün*, *Türk*

Bilezikleri, *Sultan Ahmet Camisi* ve *Ayasofya* isimli metinlerle ilgili sorular oluşturulmuştur. Kültürel değerlerin Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinler yoluyla öğretilmesi için bu metinler araştırmacılar tarafından uygun görülmüş ve incelenmeye konulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada, öncelikle Literatür-Kaynak-Doküman taraması yöntemi doğrultusunda kaynakçada belirtilen tüm kaynaklar taranarak gözden geçirilmiştir. Özellikle Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine uygun olacak kültürel değerlerin olabileceği eserlerden bir tanesi olan *Türkçe 100 Metin* (Babzhanova, 2021) isimli eser detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu eser içerisinde yer alan metinlerden kültürel açıdan zengin olan 4 metin seçilmiş ve incelenmeye alınmıştır. Elde edilen nitel verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Metinlerin hem kültürel açıdan öğretici yönlerinin verilmesi hem de metin işleme sürecine örnek teşkil etmeleri amacıyla bulgular kısmında metinlerle birlikte sorulara da yer verilmiştir.

BULGU VE YORUMLAR

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerinde kültür aktarımının gerçekleşmesi ve metin işleme süreçlerinin anlaşılması amacıyla seçilen metinler gerekli unsurlar açısından incelenmiştir. Metin işleme sürecinde gerekli olan sorular metinlerle birlikte bu bölümde sunulmuştur.

Seçilen metinler okunurken öğrencilerin Türkçe seviyelerini artırmak ve dil becerilerini geliştirmek amacıyla metin işleme sürecinde ayrıca aşağıdaki yöntemlere dikkat edilebilir:

- a. Anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarının öğrenilmesi için sözlük kullanılmak.
- b. Kelime anlama çalışmaları yaparak öğrencilerin kelime dağarcığını genişletmek ve metnin genel anlamının daha iyi kavramasını sağlamak.
- c. Metnin içindeki edebi terimlere ve anlatım tekniklerine dikkat ederek metnin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmak.

- d. Metni farklı hızlarda okuyarak, önemli kısımları vurgulayarak ya da not aldırarak okumak/okutmak. Metnin daha derinlemesine anlaşılması için bu yöntem ayrı bir öneme sahiptir.
- e. Metindeki kelimelerin ve ifadelerin bağlam içindeki anlamlarını incelemek. Bu sayede kelimelerin kullanımını ve anlamını öğrencilerin daha iyi kavramaları sağlanır.
- f. Metni okuduktan sonra, öğrencilere anladıklarını kendi kelimeleriyle ifade etmelerine yardımcı olmak. Metinle ilgili düşüncelerini yazdırmak veya bir arkadaşına anlatmasını sağlamak.
- g. Metinle ilgili videolara ve görsellere yer vererek metnin içeriğinin ve bağlamının daha iyi anlaşılmasını sağlamak.

METİN 1

TÜRK BİLEZİKLERİ

Metin öncesi hazırlık soruları:

1. Bilezik nedir?
2. Bilezik ilk kimler tarafından ve nerede keşfedilmiştir?
3. Bilezikler renk ve türlerine göre ne anlam taşır?
4. Siz bilezik takar mısınız?

Türk Bilezikleri

Bileziğin geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir. Birçok takı çeşidinde olduğu gibi üzerindeki figürler, işlemler incelendiğinde ilk takıların gizli güçlere, büyüye karşı yapıldığı anlaşılmaktadır. İlk bilezikler ahşap, taş ve yumuşak madenlerden yapılmıştır. Daha sonra da yaygın olarak altın, gümüş gibi değerli madenlerden yapılmaya başlanmıştır. Tabi bunların gerçekleşmesi için binlerce

yıl geçmiştir. Zamanımızda ise bilezik yapımı iki ayrı zevk ve beğeniyle hiç önemini yitirmemiştir. Bunlardan birincisi eskiyi taklit eden klasik tarz; diğeri ise çağın durumuna göre değişen modern tarzdır. Bilezikler ev kadınından kraliçelere kadar her kültür seviyesinden kadının zevkle taşıdığı bir süs eşyasıdır.

Bu bileziklerin kutsallıklarının yanı sıra birçok faydalı özelliklerinin olduğuna inanılmaktadır. Bakır bileziğin çeşitli ağırlara iyi geldiği gibi. Türkler için çok önemli olan akik taşının zehirli hayvanların ısırıklarına karşı koruduğuna, bakır veya gümüş bileziğin insanın vücudundaki elektriği aldığına inanılmaktadır. Çağımızda bilezikler daha çok altından yapılırsa da gümüşten yapılan üstü nakışlı bilezikler apayrı bir yer tutar. Bileziklerin günümüzde plastikten tutun da boncuklarla yapılan birçok çeşidine rastlanmaktadır.

Türkiye’de yapılan bilezikler yapıldığı yörenin kültürel özelliklerini ve o yörenin adını taşır. Kayseri Burması, Trabzon Hasırı, Halep İşi gibi ve bunlardan başka birçok çeşidi vardır. Altın bilezikler özellikle düğünlerde genç kızların vazgeçilmez takıları arasındadır. Erkeğin zenginlik durumuna göre geline mutlaka altın bilezikler takılır. Bileziğin ayağa takılanına “Halhal” denmektedir. Bu kelime Arapçada ayak bileği anlamına gelmektedir. Bu halhallar Hindistan’dan Afrika’ya ve Anadolu’ya kadar birçok yerde kullanılmıştır. Halhal güzel zarif görünüşünün yanı sıra güzel hoş bir ses çıkarır. Anadolu’da kadınlardan başka bağda bahçede çalışan, işleriyle meşgul olan analar küçük çocuklarının ayaklarına da halhal takarak çocuklarının nerede oynadıklarını kolayca bulmuşlardır. Bilezikler Türk toplumunun kendi kültüründen özellikler taşıyarak kültürün ayrılmaz bir parçası olmuştur (Babzhanova, 2021, s.75-76).

Metin işleme esnasında öğrencilerden cevaplarını bulmaları istenen sorular:

1. İlk bilezikler nelerden yapılmıştır?
2. Türkler için çok önemli olan akik taşının ne gibi faydalarının olduğuna inanılmaktadır?
3. Halhal neye denmektedir?
4. Halhallar nerelerde kullanılmıştır?
5. Bakır veya gümüş bileziğin insan sağlığına ne gibi faydalar sağladığına inanılmaktadır?

Türk Bilezikleri isimli metinde ele alınan konular şunlardır:

1. Bileziğin geçmişi ve gelişimi tarihsel bir perspektif sunularak anlatılmaktadır. Ayrıca bileziklerin ilk yapıldığı malzemeler ve zaman içinde nasıl geliştiği hakkında bilgiler verilmektedir.
2. Bilezikler klasik ve modern olarak iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Bileziklerin hangi maddelerden yapılabildiği, farklı kültürlerde nasıl kullanıldığı ve çeşitli örnekleriyle bilezikler (Kayseri Burması, Trabzon Hasırı gibi) tanıtılmaktadır.
3. Bileziklerin sadece süs eşyası değil, aynı zamanda çeşitli inanç ve geleneklerle de bağlantılı olduğu belirtilmektedir. Bakır bileziğin ağırlara iyi geldiği, akik taşının koruyucu olduğu gibi inançlardan bahsedilmektedir.
4. Bileziklerin toplumda nasıl bir yer tuttuğu, düğünlerde altın bilezik takma geleneği gibi sosyokültürel değerler ve uygulamalar üzerinde durulmaktadır.
5. Eski ve modern bilezikler karşılaştırılmakta, ayrıca farklı malzemelerden yapılmış bileziklerin özellikleri ve kullanımları arasında karşılaştırmalar yapılmaktadır.
6. Metinde bileziklerin görsel ve işitsel özellikleri betimlenmekte, örneğin halhalların güzel ve zarif görünüşü ile çıkardıkları hoş sestten bahsedilmektedir.

Metin sonrası değerlendirme süreci soruları:

1. Metnin ana fikri nedir?
2. Bilezikler özellikle kimler için vazgeçilmez bir süs eşyasıdır?
3. Bilezikler Türk toplumunun kültürü açısından hangi özellikler taşımaktadır?
4. Bileziğin geçmişi hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?
5. Türkiye'deki ve ülkenizdeki bilezikleri karşılaştırabilir misiniz?

Yukarıda ele alınan metin işleme süreçlerine ek olarak metnin daha iyi anlaşılması ya da metnin ne kadar anlaşıldığının değerlendirilmesi için aşağıdaki sorulardan faydalanılabilir:

Lütfen, soruları okuduğunuz metine göre yanıtlayınız.

1. Bilezikler ilk önceleri niçin yapılmıştır?

- A) Güzel görünmek için B) Dikkat çekmek için C) Sağlık için
D) Gizli güçlere ve büyüye karşı korunmak için E) Zenginliği göstermek için

2. İlk bilezikler nelerden yapılmıştır?

- A) Ahşap, taş ve yumuşak madenlerden B) Bakır, demir ve altından C)
Gümüş, altın ve elmadan D) İplik ve sert madenlerden E) Plastik ve naylon ürünlerden

3. Türkler için çok önemli olan akik taşının ne faydası olduğuna inanılmaktadır?

- A) Stresi aldığına B) Vücuttaki elektriği aldığına C) Zehirli hayvanların ısırıklarına karşı koruduğuna D) Vücudu dinlendirdiğine E) Uğur getirdiğine

4. Halhal neye denmektedir?

- A) Kola takılan bileziğe B) Kulağa takılan küpeye C) Parmağa takılan yüzüğe
D) Altın bileziklere E) Ayağa takılan bileziğe

5. Bakır veya gümüş bileziğin insan sağlığına ne fayda verdiğiğine inanılmaktadır?

- A) Vücuttaki elektriği aldığına B) Vücudu zararlı böceklerden koruduğuna C) Vücuttaki kan dolaşımını hızlandırdığına D) Vücut ısısını artırdığına E) Vücudu serin tuttuğuna

6. Halhallar nerelerde kullanılmıştır?

- A) Hindistan'dan Afrika'ya ve Anadolu'ya kadar birçok yerde B) Hindistan'da
C) Orta Asya'da D) Avrupa'da E) Amerika'da

Metnin işlenmesi esnasında önemli amaçlardan biri de öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek olmalıdır. Bu dil öğretiminde becerilerin gelişmesi açısından en önemli

meselelerin başında gelmektedir. Eğer öğretici kelime çalışmaları düzenleyerek öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirebilirse bu sayede öğrenciler kendi duygu ve düşüncelerini, metinlerden anladıklarını ve kavradıklarını, sorulara vermek istedikleri cevapları çok net ve rahat bir şekilde ifade edebileceklerdir. Bu derece bir önem arz eden kelime hazinesinin gelişimi amacıyla öğretmenler bazı çalışmalar yapabilirler:

1. Yeni öğrenilen kelimelerin kalıcı olması ve tekrarı amacıyla sözcük defteri tutturulabilir, ara sıra yeni kelimelerin pekiştirilmesi amacıyla tekrarlar yaptırılabilir.
2. Metin içerisinde öğrencilerin anlamadıkları ya da anlamakta zorlanacakları kelimelerin öğretmenin hazırladığı görseller ile anlaşılması sağlanabilir.
3. Yıl içerisinde bazı vakitlerde kelime bilgisine yönelik ara sınavlar yapılabilir. Bu hem öğrencilerin kelimeleri tekrar etmelerine hem de öğrenmeleri için bir neden olmasına yardımcı olacaktır.
4. Her öğrenciye ait bir tane sözlük aldırılabilir. Derslerin bazı vakitlerinde yapılacak sözlük çalışmaları ile de öğrencilerin sözlük kullanımını alışkanlık haline getirmesi sağlanabilir.
5. Yeni öğrenilen kelimelerin pekiştirilmesi amacıyla bu kelimelerin cümle içinde kullanılmasına yönelik ev ödevleri verilebilir. Kelimelerin eş anlamlı ya da zıt anlamlı şekilleri yazdırılabilir.

METİN 2

SULTAN AHMET CAMİSİ VE AYASOFYA

Metin öncesi hazırlık soruları:

1. Sultan Ahmet Camisini ya da Ayasofya'yı gördünüz mü?
2. Ayasofya hangi şehirdedir?
3. Sultan Ahmet Camisinin en önemli özelliği nedir?

Sultan Ahmet Camisi

İstanbul'a minareler ve kubbeler şehri demek doğru olur. Çünkü dünyada camisi ve minaresi en çok olan şehir İstanbul'dur. Bu camilerin içinde dünyada eşi benzeri olmayan camiler de vardır. Sultan Ahmet Camisi bunlardan bir tanesidir. Dünyada altı minaresi, on altı şerefesi olan tek camidir. İki yanı meydanlarla ve parklarla kaplıdır. 17. yüzyılda Osmanlı padişahı birinci Sultan Ahmet'in emriyle yapılmıştır. Yapan mimar ise Sedefkar Mehmet Ağa'dır. Yapılışı altı yıl sürmüştür. Caminin iç duvarları çok değerli ve çok çeşitli renkli çinilerle süslenmiştir. Pencerelerinden İstanbul limanı, Boğaziçi, Çamlıca tepesi ... her yer görünür. 260 tane penceresi vardır. Bu yüzden caminin içi çok aydınlıktır. İstanbul'a giderseniz, Ayasofya'nın hemen karşısındaki bu muhteşem yapıyı mutlaka geziniz (Babzhanova, 2021, s.54).

Ayasofya

İstanbul abideler şehridir. Bu abidelerin en eskilerinden ve en ünlülerinden biri de Ayasofya'dır. Tarihi bir hayli eskidir. Birkaç defa yıkılmış, tekrar yapılmıştır, yapılan bina da 532 ayaklanmasında yanmış ve yıkılmıştır. Kalıntıları şimdiki Ayasofya'nın avlusunda 2,5-5,5 metre derinlikte bulunmuştur. Ayasofya'nın ilk defa Hz. İsa'dan sonra 326'da yapıldığı kabul edilmektedir. Bu ilk bina bir depremde yıkıldığı için, onun yerine daha büyük bir bina yapılmıştı. Doğunun en büyük kilisesiydi. Ahşap çatılıydı. Bu bina da 404 tarihinde bir ayaklanma sırasında yanmıştı. 415'te yeniden kurulmuştur. İmparator 2. Theodosios'un emriyle bugünkü bina 537 tarihinde büyük bir törenle açılmıştır. Açıldığı zaman dünyanın en büyük kilisesiydi. İç duvarları, türlü çağlarda, çok değerli mozaiklerle süslenmiştir. 1453 yılında İstanbul Türkler tarafından fethedilince, Ayasofya camiye çevrilmiştir. Caminin duvarlarında çatlaklıklar görülünce dört tarafına birer minare eklenerek yıkılması önlenmiştir. Ayasofya 1935'te müzeye çevrilmiştir. Bugün dünyanın her köşesinden gelen turistler Ayasofya'yı ziyaret etmeden gitmezler (Babzhanova, 2021, s.55).

Metin işleme esnasında öğrencilerden cevaplarını bulmaları istenen sorular:

1. Sultan Ahmet Camisinde kaç tane pencere bulunmaktadır?
2. Ayasofya ne zaman camiye çevrilmiştir?

3. Sultan Ahmet Camisini kim yaptırmıştır?

Metin sonrası değerlendirme süreci soruları:

I. Aşağıdaki ifadeler doğru (D) mi , yanlış (Y) mı?

- 1- () Ayasofya birkaç kez yıkılmış ve tekrar yapılmıştır.
- 2- () Bugünkü bina 5. yy.'da yapılmıştır.
- 3- () Ayasofya'nın içi değerli taşlarla süslenmiştir.
- 4- () Türkler İstanbul'u 1453'te alınca Ayasofya'yı müze yapmışlardır.
- 5- () Ayasofya dünyanın en büyük kilisesidir.
- 6- () Sultan Ahmet Camisini Sultan Ahmet yapmıştır.
- 7- () Sultan Ahmet Camisinin 16 tane minaresi vardır.
- 8- () Camisinin içi çok süslüdür.
- 9- () Sultan Ahmet Camisi Ayasofya'nın karşısındadır.
- 10- () Mimar camiyi 6 yılda yapmıştır.

II. Aşağıdaki kelimeleri eş anlamlarıyla veya yakın anlamlarıyla eşleştiriniz.

1- Deprem	isyan
2- Kalıntı	şark
3- Abide	asır
4- Doğu	zelzele
5- Ayaklanma	yıl
6- Yüzyıl	enkaz
7- Sene	anıt

III. Aşağıdaki boşluklara kaplı, aydınlık, var, kilise, cami, çatı kelimelerinden uygun olanlarını doğru şekilde yerleştiriniz.

1- Bu camiler içinde dünyada eşi benzeri olmayan camiler de

2- Dünyada altı minaresi on altı şerefesi olan tek

3- İki yanı meydanlarla ve parklarla

4- Caminin içi çok

5- Doğunun en büyük

6- Ahşap

IV. “Caminin duvarlarında çatlaklıklar görülünce dört tarafına birer tane minare eklenerek yıkılması önlenmiştir” cümlesine en yakın anlamlı cümle aşağıdakilerden hangisidir?

a- Caminin yıkılacağı anlaşılınca, bunu önlemek için etrafına dört minare yapılmıştır.

b- Cami daha sağlam olsun diye, dört tarafına birer tane minare eklenmiştir.

c- Caminin duvarlarında çatlaklıklar görülünce, dört tarafına minareler eklenerek çatlaklıklar durdurulmuştur.

V. “1453 yılında İstanbul Türkler tarafından fethedilince, Ayasofya camiye çevrildi.” Bu cümleyi değişik şekillerde nasıl söyleyebilirsiniz?

1-.....

2-.....

VI. Aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

1- Ayasofya kaç kez yapılmıştır?

2- Son yapılan binanın yıkılması nasıl önlenmiştir?

3- Sultan Ahmet Camisinin en önemli özelliği nedir?

4- Caminin içi neden çok aydınlıktır?

5- Sultan Ahmet Camisini kim yapmıştır?

6- Ayasofya kaç yılında müzeye çevrilmiştir?

VII. Aşağıda yanlış olarak verilen cümlelerin doğru şeklini yazınız.

- 1- Sedefkar Mehmet Ağa'yı Sultan Ahmet Camisi yapmıştır.
- 2- Çinilerin iç duvarları çok değerli camilerle süslenmiştir.
- 3- Kilisenin en büyük doğusuydu.
- 4- Açıldığı zaman kilisenin en büyük dünyasıydı.

METİN 3

ANADOLU'DA DÜĞÜN

Metin öncesi hazırlık soruları:

1. Türkiye'de hiç düğüne katıldınız mı?
2. Hiç gelin arabası gördünüz mü?

Anadolu'da Düğün

Anadolu'da düğün çok önemli bir törendir. Herkes mutlaka düğün yaparak evlenmek ister. Anadolu'nun her bölgesinde düğünler değişik şekillerde yapılır. Şimdi Konya ve çevresi düğünlerine bir göz atalım. Bu bölgede düğünler Çarşamba ve Cumartesi günleri başlar. Bu günlerin dışında kesinlikle hiçbir gün düğün başlamaz. Çünkü uğursuz sayılır. Cumartesi günü sabahtan erkek evinin çatısına veya balkonuna bayrak dikilir. Öğleyin davul-zurna ekibi düğün evine gelir. Düğünler salonlarda değil evlenen erkeğin ve kızının evlerinde olur. Erkeğin ailesi davetlilere yemek verir. Davetliler yemekleri mutlaka burada yemelidirler. Yemekten sonra davul-zurna eşliğinde oyunlar oynanır. Akşam yemek için ara verilir. Akşam yemeğinden sonra tekrar eğlenmeye başlarlar. Gece 23'e kadar erkek evinde eğlenilir. Daha sonra kız evinde eğlenmeye giderler. Gece uzak yerlerden gelen davetlileri komşular evlerine götürüp yatırır. Pazar günü öğleye kadar herkes dinlenir. Öğleyin tekrar tören başlar. İkindiye kadar eğlence devam eder. Kız evine giderek kızı alırlar ve davul-zurna eşliğinde oynayarak erkek evine gelirler (Babzhanova, 2021, s.28).

Metin işleme esnasında öğrencilerden cevaplarını bulmaları istenen sorular:

1. Metinde hangi bölgenin düğünü örnek olarak verilmiştir?
2. Düğüne gelen davetliler nerede yatarlar?

Metin sonrası değerlendirme süreci soruları:

A. Aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

1. Konya ve çevresinde düğünler hangi günler başlar?
2. Düğünler nerede olur?
3. Düğün için hangi müzik aletleri kullanılır?
4. Düğün hangi gün, ne zaman sona erer (biter)?

B. Aşağıdaki boşlukları tamamlayınız.

1.herkes.....düğün yaparak.....
2. kesinlikle düğün Çünkü,
3. Yemekler evinde yenir.

C. Aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına (D), yanlış olanın başına (Y) yazınız.

1. () Gece 23'e kadar kız evinde eğlenilir.
2. () Anadolu'da düğünler düğün salonlarında veya evlerde olur.
3. () Cumartesi günü erkek evinin çatısına veya balkonuna bayrak dikilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin kullanımı, kelime hazinesini pekiştirme çalışmaları, öğrencinin yeteneklerine göre düzenlenmelidir. Bir öğretmen sürekli araştırmalar yaparak öğrencilerinin dil seviyelerini yükseltebilir. Yabancılar Türkçe öğretiminde okuma

metinleri, dil becerilerinin gelişimi, sözcük dağarcığının zenginleşmesi, kültürel kazanımın artırılması ve motivasyonun sağlama açılarından önemli bir yere sahiptir. Metinlerin seçimi ve kullanımı, öğrencilerin seviyesine ve ihtiyaçlarına uygun olmalıdır. Eğitimin ve öğretimin kalitesini artırmak, öğrenciyi daha üst seviyeye çıkarmak anlamına gelir. Bu amacı ortaya koyarak, dil öğretiminde metinle çalışma türlerini etkin bir şekilde kullanmak, öğrencilerin Türkçe becerilerinin gelişmesine büyük katkı sağlayacaktır. Seçilen metinleri öğrenciler okudukları takdirde Türk kültürüyle, örf ve adetleriyle ilgili birçok bilgi edinmiş olacaklardır. Günümüzde yabancı öğrencilere Türkçe öğretirken Türk kültürünün doğru bir biçimde aktarıldığı metinlere sıklıkla yer verilmelidir çünkü her dil kendi mantığı içinde öğretilir. Metin okuma Türkçe öğreniminin önemli bir bileşenidir ve öğrencilerin dil becerilerinin gelişmesine, kültürel anlayışlarına ve dünya görüşlerinin genişlemesine önemli bir katkıda bulunur.

“Metinler seçilirken öğrenciyi eyleme sürükleyip sürükleyemeyeceği değerlendirilmelidir. Bu şekilde öğrencinin derse katılması, dersten zevk alması ve daha verimli olması, sonuç olarak dil derslerinin renklenmesi sağlanır” (Dilidüzgün, 1995, s.58).

Öğretilen dilin konuşulmadığı ortamlarda öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla okunan metinle ilgili kısaca bir sunum da hazırlanarak metnin ana fikrini anlatmaya çalışmak gerekir. Bununla birlikte öğrenciler de küme çalışması şeklinde metindeki karamanların rollerini canlandırabilirler. Ayrıca kültürel öğelerin yer aldığı serbest okuma metinleri de öğrencilere dağıtılabilir. Öğrenciler bu metinleri okuduktan sonra kısaca özetleyerek anlatmaya çalışabilirler.

Öğrencilerin gramer konusunda gelişimlerini kontrol etmek amacıyla metinler yeniden öğrenciler tarafından dikte çalışması şeklinde bilgisayarlara yazdırılarak interaktif tahtada metinlerin yanlış yazılmış yerlerini düzeltmeleri istenebilir. Bu durumda öğrenciler bir yarışma halinde başkalarının yanlışlarını da bulmaya gayret göstereceklerdir. Bu da hem onların ilgisini derse çekecektir hem de öğrenim süreçlerine katkı sağlayacaktır. Bu sayede ayrıca öğrendikleri konuları tekrar etmiş olacaklardır.

Kültür aktarımı, özellikle dil öğretimi bağlamında, metinlerin seçimi ve kullanımı yoluyla gerçekleştirilir. Yabancı dil öğretiminde, sadece dil bilgisi değil, aynı zamanda kültür öğretimi de hedeflenmelidir. Seçilen metinlerin hem dil öğrenimini hem de kültürel öğrenimi kolaylaştırması açısından ve öğrencilere dil öğretimini sevdirmesi bakımından önemlidir. Metinler, Türk kültürünü anlatan Halk Edebiyatı ürünleri, atasözlerini, deyimleri, halk hikayelerini, masalları ve

halk şarkılarını içeren folklor ürünlerinden oluşabilir. Bu metinler, öğrencilerin kendi kültürleri ile karşılaştırma yapmalarını ve kültürel zenginliği anlamalarını sağlayacaktır. Türkçeyi ve Türk kültürünü öğretmek için öğrencilerin Türk kültürünü anlatan metinleri okuması ve bu metinlerdeki kültürel unsurları yazılı ve sözlü olarak başkalarına aktarmaları, bu kültürel unsurları bilip sahiplenmelerini sağlayacaktır. Türkçe ders programları, kültür aktarımı için en uygun ders ortamını sunmalıdır. Kullanılan metinler, kültürel öğeleri içermeli ve öğrencilere Türk kültürünü öğretmeye yönelik unsurları barındırmalıdır. Bu şekilde, metinlerin seçimi ve kullanımı, dil eğitimi yoluyla kültür aktarımının etkili bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlar.

Okuma metinlerinde günlük hayatta karşılaşılan örneklere yer verilmelidir. Hayatın içinde doğal akışında ifadeler metinlerde yer almalıdır. Kültür ve dil ilişkisini tam yansıtmak amacıyla bu tür metinlerin oluşturulması gereklidir.

Hazırlanan metinler aynı zamanda öğrencilerin sahip olduğu bilgileri yinelemesine, geliştirmesine ve aynı zamanda bilmediklerini öğrenmesine imkan sağlamalıdır. Bunun yanısıra metinler YDOTÖ (yabancı dil olarak Türkçe öğrenen) öğrencilerin ihtiyaçlarına, ilgi alanlarına, dil öğreniminden beklentilerine göre hazırlanmalıdır ve bu doğrultuda verilmelidir. Ders kitaplarında yer alan metinler kolaydan zora doğru ilerleyecek şekilde hazırlanmalıdır. Kitaplarda Türk kültürünü yansıtan metinlerle beraber kültürel öğeleri yansıtan görsellere de yer verilmelidir. Öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirmek amacıyla hazırlanan görsellerin zenginleştirilmesi ayrı bir öneme sahiptir.

Hazırlanacak metinler tek tip olmaktan ziyade farklı türleri yansıtmalıdır. Bu şekilde değişik türlerde oluşturulan metinler öğrencilerin Türkçenin farklı zenginliklerini görmelerine ve bununla birlikte kendi kelime hazinelerini zenginleştirmelerine yardımcı olacaktır.

Hazırlanan metinlerin işlevselliği de ayrı bir öneme sahiptir. Metinler hazırlık sürecinde, metin işleme sürecinde ve metin sonu değerlendirme sürecinde yeterince alıştırmaların ve etkinliklerin oluşturulabileceği özelliklerde ve yapılarda oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

Babzhanova, A.B. (2021). *Türkçe 100 Metin*. Almatı: Polilingva yayını s.75-77

Barış, C., Özdemir, C. (2021). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan İstanbul Türkçe Ders Kitabı 1'deki Diyalog Metinlerinin Kazanımlar Açısından İncelenmesi, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(40):1080-1087.

Berg, B. L. (2001). *Qualitative research methods for the social sciences* (4th ed.). Allyn and Bacon.

Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Siyasal Kitapevi.

Dilidüzgün, Ş. (1995). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler*. s.57, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gürsoy, H.C., Moralı, G., Göçer, A. (2022). Lisansüstü eğitim alan Türkçe öğretmenlerine göre metin işleme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(36), 1398-1425.

Merriam, S. B. (2015). *Qualitative research: Designing, implementing, and publishing a study*. In: V. Wang (Ed.) *Handbook of research on scholarly publishing and research methods* (pp.125-140). Hershey, PA, IGI Global.

Say, A. D., Özdemir, C. (2024). Yabancı Dil Öğretiminde Öğretmen ve Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar: Sosyal Formların Etkili Kullanımı, *Journal of Criminology Sociology and Law (JCSL)*, 9(9), 15-38. DOI 10.52096/jcsl.9.9.02

Şimşek, P. (2017). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde temel materyaller: okuma metinleri ve okuma kitapları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(8), 211-225.

Uysal, L., Özdemir, C. (2023). *Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Kullanılan Lale 2 Türkçe Ders Kitabının Okuma Metinleri ve Diyalogları Üzerine Öğretmen Görüşleri*, *The Journal of Academic Social Science*. 11(138), 1-15.